КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник декана з науково-педагогічної та навчальної роботи
_____
«12» _____2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КИЄВОЗНАВСТВО

для студентів

галузь знань	**03 Гуманітарні науки**
спеціальність	**032 Історія та археологія**
освітній рівень	**другий (магістерський)**
освітня програма	**Американістика та європейські студії**
вид дисципліни	**вибіркова**

Форма навчання	**Денна**
Навчальний рік	**2021/2022**
Семестр	**3**
Кількість кредитів ECTS	**3**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**Українська**
Форма заключного контролю	**Залік**

Викладач: Терес Наталія Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. _____ «__»___ 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Терес Наталія Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри етнології та краєзнавства
_____ Капелюшний В. П.
Протокол № 12 від «21» березня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету
Протокол № 7 від 26 серпня 2021 року
Заступник голови науково-методичної комісії _____ Купчик О. Р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечити цілісні знання про особливості історичного розвитку Києва, його роль у національно-державотворчих процесах, боротьбі за незалежність України; етапи розвитку містобудування, головні здобутки в галузі духовної культури і матеріального виробництва; сучасні методи дослідження міської культури та повсякденного життя киян; а також набути практичні знання для екскурсійно-краєзнавчої справи.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні етапи історії України, перебіг головних історичних подій у Києві.
2. *Вміти* аналізувати наявну історичну документальну базу з історії, проводити пошукову роботу в архівах і бібліотеках, відділах картографії та бібліографії. опрацьовувати газетні і журнальні фонди.
3. *Володіти елементарними навичками* відбору методів та підходів до аналізу явищ матеріальної і духовної культури, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна має комплексний і міждисциплінарний характер, спрямована на вивчення основних етапів розвитку Києва в контексті різних історичних епох, еволюції міського самоврядування, специфіки соціокультурного та етнодемографічного розвиту. Належна увага приділяється питанням архітектури та містобудування, розвитку культури, матеріальної та духовної спадщини, топонімічному образу Києва.

4. Завдання (навчальні цілі): забезпечити цілісні знання щодо змісту головних історичних етапів розвитку Києва; навчити студентів застосувати весь арсенал науково-дослідних, спеціальних методів історичної науки для подальшого дослідження історії та культури міста, умов життя та побуту населення, демографічних та соціокультурних змін; опанування базовими знаннями щодо особливостей архітектурних стилів різних епох; головні тенденції розвитку культури Києва; ознайомлення з новітніми тенденції у розвитку урбаністики та дослідженнями міської культури.

Навчальна дисципліна «Києвознавство» сприяє виробленню у студентів професійних навичок, необхідних для роботи в екскурсійно-музейній сфері, в пам'яткоохоронних державних установах, міжнародних представництвах та громадських організацій історико-культурного спрямування, у сфері туризму та краєзнавства. Світоглядний аспект дисципліни полягає у популяризації «Києвознавства» як важливої складової світової та вітчизняної історії та культури.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		**Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання**	**Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)**	**Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни**
Код	**Результат навчання**			
1.1.	*Знати* способи і методи аналізу матеріалів дослідження.	Лекція	Контрольна робота ЗМ 1	*10%*
1.2.	*Знати* і орієнтуватися у соціокультурних та суспільно-політичних процесах в історії Києва.	Лекція	Контрольна робота ЗМ 2	*10%*
2.1.	*Вміти* аналізувати основні	Семінарське заняття	Усне	*20%*

	проблеми розвитку містобудування та архітектури Києва.		опитування ЗМ 1	
2.2.	*Вміти* інтерпретувати процеси розвитку міського самоврядування у Києві та їх подальший вплив на процеси становлення української державності.	Семінарське заняття	Усне опитування ЗМ 2	*20%*
3.1.	*Вміти* розробляти і виконувати тематичні дослідження, інтерпретувати дані і робити висновки.	Самостійна робота	Реферат ЗМ 1	*10%*
3.2.	*Вміти* визначати й оцінювати особливості формування історико-культурної спадщини Києві впродовж століть.	Самостійна робота	Реферат ЗМ 2	*10%*
4.1.	*Вміти* критично використовувати наукові бази даних та інші відповідні джерела інформації.	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Залік	*10%*
4.2.	*Вміти* здійснювати історико-екскурсознавчий аналіз з метою детального вивчення і дослідження питань історії Києва.	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Залік	*10%*

7. Схема формування оцінки.
7.1 Форми оцінювання студентів:

Семестрове оцінювання:
1. Модульна контрольна робота ЗМ1 (тест) РН 1.1. – 10 балів / 6 балів.*
2. Модульна контрольна роботи ЗМ2 (тест) РН 1.2. – 10 балів / 6 балів.
3. Реферат ЗМ 1, РН 3.1. – 10 балів / 6 балів.
4. Реферат ЗМ 2, РН 3.2. – 10 балів / 6 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ 1,РН 2.1. – 20 балів / 12 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять З М2, РН 2.2. – 20 балів / 12 балів.
7. Залік – *20 балів / 12 балів.*

*Максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

Підсумкове оцінювання - залік;
- максимальна кількість балів які можуть бути отримані студентом – 20 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента: вміти критично використовувати наукові бази даних та інші відповідні джерела інформації; вміти здійснювати історико-екскурсознавчий аналіз з метою детального вивчення і дослідження питань історії Києва.
- Форма проведення заліку – письмова, *види завдань* – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень оцінки, за якої залік вважається складеним – **12 балів**.
Необхідна умова допуску до заліку: студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав **менше, ніж 40 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до заліку 48 балів.**

7.2. Організація оцінювання. Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання індивідуальних завдань (рефератів); бали, отримані під час модульного контролю, а також бали, отримані під час складання завдань підсумкового контролю (заліку).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять вступ до курсу, теми 1-6, а у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 7-11.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (залік).

Загальна сума балів – 100 (із них, семестрове оцінювання – максимум 80 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 20 балів.

Змістовий модуль 1 *Соціокультурний розвиток Києва (IX – початок XX століття)*			**Змістовий модуль 2** *Київ та кияни у трансформаційних процесах першої третини XX – початку XXI століття*			**Залік**
40 залікових балів (максимум)			**40 залікових балів** (максимум)			
Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	**20 балів (максимум)**
10 (максимум)	**20 (максимум)**	**10 (максимум)**	**10 (максимум)**	**20 (максимум)**	**10 максимум**	

На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття тощо. Під час семінару здобувач освіти може має можливість отримати від 1 до 5 балів.

Критеріями оцінки усних відповідей на семінарському занятті є (у балах):

- повнота розкриття питання 1 бал;
- логіка викладення, культура мови та переконаність 1 бал;
- використання основної та додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування 1 бал;
- вміння робити висновки 1 бал.

Виконані індивідуальні завдання (реферат) здобувач освіти подає викладачеві не пізніше за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю. Зокрема, **Індивідуальне завдання 1** (реферат) – орієнтовно до 15 жовтня та **Індивідуальне завдання** 2 (реферат) – орієнтовно до 30 листопада.

Критерії оцінки Індивідуального завдання (реферату):

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- тема розкрита неповно 6-8 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 4-5 балів;
- розкритий лише окремий аспект 1-3 бали.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться ***модульні контрольні роботи*** **(МК).** Контрольні роботи проводиться на останньому семінарському занятті з даного змістового модуля у формі тестування. Завдання з тестування містить 10 запитань, правильна відповідь за кожне із яких оцінюється в 1 бал. максимальна кількість балів.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перескладання семінарів, модульних контрольних робіт, рефератів здійснюється відповідно до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Заліковий білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 10 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	10 балів
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	9 балів
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	18 балів
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	17 балів
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	5-6 балів
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	3-4 бали
Відповідь має значні помилки	1-2 бали
Відповідь відсутня	0 балів

Бали, які отримані студентом під час заліку, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи, реферат).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж **48** балів (критично-розрахунковий мінімум). **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **48 балів**.

	Семестрова кількість балів	**ПКР** (підсумкова контрольна робота) / **залік**	**Підсумкова оцінка**
Мінімум	*48*	*12*	*60*
Максимум	**80**	**20**	**100**

Студент, який під час семестрового оцінювання набрав 60 балів, за погодженням із викладачем має право не виконувати залікову роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів, він має успішно виконати залікову роботу. Студенти, які протягом семестру набрали менше 60 балів, обов'язково складають залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Соціокультурний розвиток Києва (IX – початок XX століття)				
1.	**Тема 1.** Києвознавство: предмет, хронологічні межі, проблематика курсу, огляд літератури і джерел.	2	-	6
2.	**Тема 2.** Передісторія та формування історичного ядра міста. Київ – столиця Русі.	2	1	5
3.	**Тема 3.** Київ у складі Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої (середина XIV – перша половина XVII ст.).	2	-	6
4.	**Тема 4.** Київ у період Визвольної війни (1648–1654 рр.) та Гетьманщини (середина XVII – кінець XVIII ст.).	2	1	5
5.	**Тема 5.** Київ наприкінці XVIII ст. – середини XIX ст.	2	1	5
6.	**Тема 6.** Київ у другій половині XIX – початку XX ст.	1	1	5
7.	*Модульна контрольна робота 1*		1	
8.	*Самостійна робота 1*			1
Змістовий модуль 2. Київ та кияни у трансформаційних процесах першої третини XX – початку XXI століття				
9.	**Тема 7.** Київ періоду національно-демократичної революції (1917–1920 рр.).	2	1	5
10.	**Тема 8.** Київ міжвоєнний (1921–1940 рр.).	2	-	6
11.	**Тема 9.** Київ в роки Другої світової війни (1941–1945 рр.).	2	1	5
12.	**Тема 10.** Київ у другій половині 1940-х – 1980-х років.	2	1	5
13.	**Тема 11.** Київ – столиця незалежної України.	1	1	5
14.	*Модульна контрольна робота 2*	-	1	-
15.	*Самостійна робота 2*			1
	ВСЬОГО	**20**	**10**	**60**

Загальний обсяг ***90 год.***, в тому числі:
Лекцій – ***20 год.***
Семінари – ***10 год.***
Самостійна робота – ***60 год.***

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Київ та його околиця в історії та пам'ятках / Під ред. М. Грушевського. – К.: Держвидав України, 1926.
2. Від війта – до мера / О. М. Друг, В. В. Ковалинський, О. М. Мельник. – К.: ДОН-97, 2004.
3. Другі києзнавчі читання: історія та етнокультура. До 100- річчя Української революції 1917-1921 рр. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 29 березня 2017 р.) / Редкол.: О. П. Реєнт (голова), В. П. Капелюшний, І. К. Патриляк, М. В. Борисенко, А. П. Коцур, О. П. Гончаров, Н. В. Терес. – К.: «Фоліант», 2017.
4. Історія Києва: від княжої доби до сучасності. Збірник документів і матеріалів. Навчальний посібник / За заг. ред. А. П. Коцура, В. Ф. Колесника, Н. В. Терес. – К.: Книги-ХХІ, 2005.
5. Живучі у модерному місті. Київ кінця ХІХ – кінця ХХ століття / Упор. О. Бетлій, К. Лиса, О. Мартинюк. – К.: Дух і літера, 2016.
6. Забудова Києва доби класичного капіталізму або як і коли міста стало європейським / М. Кальницький, Н. Кондель-Пермінова. – К.: Варто, 2012.
7. Івакін Г. Ю. Історичний розвиток Києва у ХШ – середині ХУІ ст. – К., 1996.
8. Павленко Ю. Нарис історії Києва. – К.: Фенікс, 2003.

Додаткові:

1. Алферова Г. В., Харламов В. А. Киев во второй половине ХУП века: Ист.-архит. очерк. – К.: Наук. думка, 1982.
2. Андриевский А. Киевские смуты середины прошлого столетия. – К.,1886.
3. Анисимов А. Л. Киев и киевляне: В 2-х т. – К.: Курчъ, 2002.
4. Анисимов А. Л. Скорбное бесчувствие: На добрую память о Киеве, или грустные прогулки по городу, которого нет. – К., 1992.
5. Анісімов О. Л. Куренівський Апокаліпсис: Київська трагедія 13 березня 1961 р. в фотографіях, документах, спогадах... – К.: Факт, 2000.
6. Берлінський М. Ф. Історія міста Києва. – К.: Наук. думка, 1991.
7. Болховітінов Є. Вибрані праці з історії Києва. – К.: Либідь-ІСА, 1995.
8. Володимирська. Культурологічний путівник. – К.: Амадей, 1999.
9. Дегтярьов М. Г., Реутов А. В. Михайлівський Золотоверхий монастир. – К.: Техніка, 1997.
10. Делімарський Р. Магдебурське право у Києві. – К.: Соборна Україна, 1996.
11. Донцов Д. І. Рік 1918, Київ. – К.: Темпора, 2002.
12. Історія Київського університету: монографія у 2-х т.; за ред. Л.В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника, А. І. Чуткого. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019.
13. Каталог документів з історії Києва XV–XIX ст. / Упор. Г. В. Боряк, Н. Н. Яковенко. – К.: Наук. думка, 1982.
14. Києзнавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 березня 2014 р. / Редкол.: О. П. Реєнт, В. П. Капелюшний, О. П. Гончаров, Н. В. Терес. – К.: ПП Фоліант, 2014.
15. Київ – жертви репресій /Л. Танюк (ред.). – Т. 1. – К.: Логос, 1997.
16. Київ у дні нацистської навали: За документами радянських спецслужб / Т. В. Вронська та ін. (упоряд.), О. Є. Лисенко (відп. ред.); НАН України, Інститут історії України та ін. – К., Л., 2003.
17. Кудрявцев Л. История губернаторства в Киеве и Украине. – К.: Видавничий центр «ДрУк», 2003.

18. Максимович М. А. Письма о Киеве. – М., 1869.
19. Малаков Д. Оті два роки … У Києві при німцях. – К.: Амадей, 2002.
20. Малаков А. Киевская старина в лицах. XIX век. – К.: Довіра, 2005.
21. Машкевич С. Киев: 1917–1920. Прощание с империей. – Х.: Фолио, 2019.
22. Особняки Києва / О. М. Друг, Д. В. Малаков. – К.: Кий, 2004.
23. Рибаков М. О. Невідомі та маловідомі сторінки історії Києва. – К.: Кий, 1997.
24. Терес Н. В., Іваницька Л. В. Тоталітарна топоніміка радянських вулиць Києва в особах. Документи і матеріали. – К.: Саміт-книга, 2019.
25. Треті києвознавчі читання: історія та етнокультура. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 березня 2020 р.) / Редкол.: О. П. Реєнт (голова), В. П. Капелюшний, І. К. Патриляк, О. П. Гончаров, Н. В. Терес. – К.: «Фоліант», 2020.
26. Федорова Л. Становления і розвиток києвознавства (кінець XVIII – початок XX ст.) // Регіональна історія України. Збірник наукових статей. – Вип. 5. – 2011. – С. 177-194.

10. Додаткові ресурси:

1. Теми семінарських занять з навчальної дисципліни «Києвознавство». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: htpp://for.history.univ.kiev.ua.